

КОНСАЛТИНГОВА ДІЯЛЬНІСТЬ У СИСТЕМІ Ф'ЮЧЕРСНОЇ ТОРГІВЛІ ЯК ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ТОВАРНОЇ ТА ЦІНОВОЇ ПОЛІТИКИ

©2020 СТАДНІК Л. І., ШЕВЧЕНКО А. О.

УДК 005.942:339.166.8

JEL: G12; G24; G32; L29

Стаднік Л. І., Шевченко А. О. Консалтингова діяльність у системі ф'ючерсної торгівлі як форма організації інноваційної товарної та цінової політики

У статті досліджено питання ведення інноваційної товарної та цінової політики на основі ф'ючерсної торгівлі. Указано, що за існуючих умов дестабілізації економіки особливо важливим питанням є розробка та використання ефективних форм фінансово-економічної діяльності у сфері товарної та цінової політики. Зазначено, що для країн, котрі провадять інноваційну політику розвитку ринкової економіки, ф'ючерсна торгівля відіграє важливу роль у системі формування прозорого та конкурентного ціноутворення. Визначено, що ф'ючерсна торгівля є організованою формою торгівлі та виступає ключовим елементом забезпечення цінової рівноваги на ринку. Зазначено, що для успішного ведення ф'ючерсної торгівлі її учасникам не обійтися без освоєння прийомів фундаментального і технічного аналізу фінансової, економічної, аналітичної та біржової діяльності, вивчення питань ризик-менеджменту тощо. Знання з даного питання можуть розширити саме консалтингові компанії, які кваліфіковано нададуть допомогу щодо даного виду підприємництва. Тому наразі існує проблема щодо поглибленого дослідження проблематики ведення та надання консалтингових послуг з організації ф'ючерсної діяльності як однієї з форм інноваційної товарної та цінової політики. Розглянуто та проаналізовано приклад консалтингової діяльності у сфері ф'ючерсної торгівлі біржовим брокером «Світ Інвест». Визначено переваги використання ф'ючерсної торгівлі в системі товарної та цінової політики. Надано практичні пропозиції щодо формування консалтингової діяльності в системі організації інноваційної товарної та цінової політики на основі ф'ючерсної торгівлі. У підсумку зазначено, що використання консалтингових послуг при проведенні ф'ючерсної торгівлі як інноваційної форми економічної діяльності дасть змогу підприємницьким структурам поглибити знання з даного питання, сконцентрувати ресурсні зусилля на найбільш важливих завданнях інноваційного процесу та заощадити час і кошти на додаткові витрати.

Ключові слова: інноваційна діяльність, технологія ф'ючерсної торгівлі, консалтингова діяльність, економіка, цінова політика, біржова діяльність.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-8-46-52>

Табл.: 1. **Бібл.:** 18.

Стаднік Леонід Іванович – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності, Білоцерківський національний аграрний університет (пл. Соборна, 8/1, Біла Церква, 09117, Україна)

E-mail: leostad@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-9657-2350>

Шевченко Алла Олексіївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності, Білоцерківський національний аграрний університет (пл. Соборна, 8/1, Біла Церква, 09117, Україна)

E-mail: nauka007@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-4615-6433>

UDC 005.942:339.166.8

JEL: G12; G24; G32; L29

Stadnik L. I., Shevchenko A. O. Consulting Activity in the Futures Trading System as a Form of the Organization of Innovative Product and Price Policy

The article researches the issue of pursuing the innovative product and price policy based on futures trading. It is specified that under the current conditions of destabilization of the economy, the development and use of efficient forms of financial and economic activity in the sphere of product and price policy is particularly important. It is noted that for countries that implement innovative policies for the development of market economy, futures trading plays an important role in the system of formation of transparent and competitive pricing. It is defined that futures trading is an organized form of trade and acts as a key element of ensuring price equilibrium in the market. It is noted that for successful futures trading its participants cannot avoid mastering the techniques of fundamental and technical analysis of the financial, economic, analytical and exchange activities, studying the risk management issues, etc. Knowledge on this issue can be expanded by no other but consulting companies that will provide qualified assistance in relation to this type of entrepreneurship. Therefore, there is currently a problem regarding the in-depth research of the issues of conducting and providing consulting services for the organization of futures activities as a form of innovative product and price policy. The example of consulting activity in the sphere of futures trading of the exchange broker «Svit Invest» is considered and analyzed. The advantages of using futures trading in the product and price system are determined. Practical proposals on the formation of consulting activities in the system of organization of innovative product and price policy on the basis of futures trading are provided. As a result, it is noted that the use of consulting services in futures trading as an innovative form of economic activity will allow entrepreneurial structures to deepen knowledge on this issue, concentrate resource efforts on the most important tasks of the innovation process and save time and money on additional costs.

Keywords: innovation activity, futures trading technology, consulting activity, economy, price policy, exchange activity.

Tabl.: 1. **Bibl.:** 18.

Stadnik Leonid I. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Business, Trade and Exchange Activities, Bila Tserkva National Agrarian University (8/1 Soborna Sq., Bila Tserkva, 09117, Ukraine)

E-mail: leostad@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-9657-2350>

Shevchenko Alla O. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Business, Trade and Exchange Activities, Bila Tserkva National Agrarian University (8/1 Soborna Sq., Bila Tserkva, 09117, Ukraine)

E-mail: nauka007@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-4615-6433>

За існуючих умов дестабілізації економіки особливо важливим питанням є розробка та використання ефективних форм фінансово-економічної діяльності у сфері товарної та цінової політики. Однією з таких інноваційних форм фінансово-економічної діяльності є ф'ючерсна торгівля. Для успішного ведення ф'ючерної торгівлі її учасникам не обійтися без освоєння прийомів фундаментального і технічного аналізу фінансової, економічної, аналітичної та біржової діяльності, вивчення питань ризик-менеджменту тощо. Знання з даного питання можуть розширити саме консалтингові компанії, які кваліфіковано нададуть допомогу щодо даного виду підприємництва. Тому наразі існує проблема щодо поглибленого дослідження проблематики ведення та надання консалтингових послуг з організації ф'ючерсної діяльності як однієї з форм інноваційної товарної та цінової політики.

Значної уваги щодо питання організації та проведення ф'ючерної торгівлі заслуговують публікації таких авторів, як: Балджи М. Д. [10], Богаченко Я. В. [4], Ганганов В. М. [1], Гоффе В. В. [12], Дискіна А. А. [4], Допіра І. А. [10], Лисюк В. М. [1], Мацелюх Н. П. [11], Нікішина О. В. [1], Однолько В. О. [10], Патики Н. І. [17], Прудко А. Ю. [3], Рубан Ю. В. [15], Шаповалов Є. А. [2] та ін.

Так, Ганганов В. М., Лисюк В. М. і Нікішина О. В. зазначають, що «на сьогодні в Україні відсутній ф'ючерсний товарний ринок, що практично унеможливає розбудову сучасних товарних ринкових відносин у цій галузі. Така ситуація склалася через відсутність обумовленої державної стратегії у сфері товарного ринку, низький рівень проінформованості суб'єктів господарювання. Спостерігається гострий дефіцит кваліфікованих кадрів у сфері ризик-менеджменту, також відсутня мотивація до хеджування цінних ризиків за допомогою ф'ючерсів і опціонів, відсутність прозорості у ціноутворенні та дуже слабка біржова інфраструктура» [1, с. 34].

«Нині в країні дуже мало зроблено для широкого впровадження форвардних контрактів з різними умовами виконання, що є передумовою впровадження ф'ючерсних контрактів. Процес розвитку ф'ючерсної торгівлі в українській економіці триватиме ще багато років і матиме свою історію й етапи становлення, що випливають із реальної обстановки», – зазначає Шаповалов Є. А. [2, с. 11].

«...до процесу ринкових перетворень обов'язково входить створення ефективно діючих фондового, валютного та товарного ринків, які зможуть забезпечити високий рівень інвестиційного процесу та практичні успіхи ринкових реформ. У світовій практиці одним із обов'язкових атрибутів таких ринків є строкові ф'ючерсні контракти. На перший погляд може видатися, що ф'ючерсний контракт є новітнім фінансовим інструментом, проте сучасні товарно-біржові ф'ючерсні ринки та принципи, які лежать в

основі ф'ючерсної торгівлі, мають багатовікову історію становлення та розвитку», – пише Прудко А. Ю. [3, с. 93].

Оскільки ф'ючерсні угоди є основним механізмом хеджування та керування ризиками в зарубіжних країнах, то функціонування ф'ючерсного ринку в Україні є необхідним для стабілізації економічної діяльності [4, с. 63].

Питання ведення консалтингової діяльності досліджували: Василюшина Л. М. [6], Галушкова О. О. [8], Дашевська А. А. [7], Калач Г. М. [13], Капильцова В. В. [9], Ковальська К. В. [5], Любохинець Л. С. [7], Пастушенко Р. М. [5], Серських Н. С. [14], Шарнопольська О. М. [6], Шелегеда Б. Г. [6] та ін.

«Однією з провідних інфраструктурних інституцій у сфері економіки є консалтингова діяльність, цінність якої реалізується через її природу – створення, передачу та впровадження актуальних галузевих практик і знань, технологій, інструментів, методів...», – зазначають Ковальська К. В. і Пастушенко Р. М. [5, с. 195].

Шелегеда Б. Г., Шарнопольська О. М., Василюшина Л. М., досліджуючи питання розвитку та реалізації консалтингових послуг, зауважили, що «український консалтинг активно інтегрується у глобальний ринок, нарощує професіоналізм кадрів, розширює кількість операторів, збільшує спектр послуг. Сьогодні ринок консалтингових послуг в Україні повністю сформований, а тому вітчизняний бізнес може отримати консалтингову підтримку будь-якої спрямованості, однак об'єктивні умови розвитку вітчизняної економіки сприяють формуванню певних тенденцій у використанні тих чи інших консалтингових послуг [6, с. 13].

Любохинець Л. С. і Дашевська А. А. вважають, що «інноваційні ідеї у сфері консалтингу визначалися розвитком інформаційних технологій, переходом світової економіки до економіки знань, зміною принципів прийняття управлінських рішень, що, своєю чергою, привело до виокремлення причин стрімкого розвитку управлінського консультування та розширення ринку консультаційних послуг в умовах переходу на нові технологічні уклади передових економік світу» [7, с. 235].

«Загальноцивілізаційні пріоритети та ринковий, конкурентний характер сучасних економічних відносин, зокрема в Україні, з приводу обмежених ресурсів об'єктивно змушують ставити питання про такий їхній економічний розподіл, який дав би змогу якнайефективніше їх використовувати, максимізувати прибуток, отриманий у результаті будь-якого виду економічної діяльності. Сьогодні саме інформація як ресурс може використовуватися будь-яким суб'єктом господарювання, який нею володіє, вона може і додатково мобілізуватися завдяки використанню сучасних форм її мобілізації, однією з яких є, по суті, консалтинг» [8, с. 111].

«На сучасному етапі розвитку суспільства консалтинг є надзвичайно важливим елементом ринкової інфраструктури розвинених країн світу. Становлення та розвиток консалтингу в Україні зумовлені процесами ринкової трансформації економічної системи, реформування відносин власності, започаткуванням інституту підприємництва. Сьогоднішні українські підприємці, менеджери чітко усвідомлюють необхідність такого консультування, при якому фахівець-консультант здійснює не лише локальне вирішення вузьких проблем, а й поглиблено займається комплексними питаннями стратегічного розвитку певного підприємства, організації, установи [9, с. 189].

Проблеми, покладені в основу формування інноваційної товарної та цінової політики України, тісно пов'язані з використанням ф'ючерсної торгівлі. Критичний аналіз досліджень і публікацій, висвітлених у науково-методичних, довідкових і статистичних матеріалах, інформаційних сайтах і порталах, дає змогу констатувати той факт, що тематика надання консалтингових послуг у системі ф'ючерсної торгівлі висвітлена недостатньо, що, своєю чергою, актуалізує проведення дослідження з даного питання, вказує на актуальність теми та формує його мету.

Мета статті полягає в дослідженні питання ведення консалтингової діяльності в системі ф'ючерсної торгівлі як інноваційної форми товарної та цінової політики.

Теоретичним і методологічним базисом досліджень служать основні положення та розробки вітчизняних вчених і зарубіжний досвід з проблем теорії та практики реалізації консалтингових послуг, зокрема у сфері ф'ючерсної торгівлі, а також особисті оцінки авторів. Було використано монографічний, абстрактно-логічний, соціологічний методи досліджень.

Наприкінці ХХ ст., після обвалу ринку цінних паперів, проведення ф'ючерсної торгівлі стало «неможливим», оскільки банкрутство товарно-сировинної біржі відбулося саме через ф'ючерсні контракти на валюту. Але, незважаючи на те, що ринок товарних ф'ючерсів в Україні наразі не набув широкого використання, саме вони необхідні виробникам продукції та торговцям для того, щоб застрахувати себе від несприятливих цінових девальвацій.

«Рівень розвитку торгівлі характеризує обсяг і структуру споживання в країні. Торгівля інформує і впроваджує нові товари, виробництво яких тільки починається, які для споживачів є ще невідомими. Таким чином, розвиток торгівлі, будучи обумовлений рівнем і темпами розвитку виробництва товарів, своєю чергою, здійснює вплив на промисловість, сільське господарство з одного боку, і на споживання людей – з іншого. Важливе значення торгівлі в тому, що вона сприяє особистій матеріальній зацікавленості людей у підвищенні продуктивності праці, в збільшенні виробництва, в більш повному задоволенні потреб» [10, с. 13].

«Поява перших комп'ютерних інформаційних технологій та систем електронних торгів (1971–1975 рр.) надала можливість отримання інформації про ціни на різних ринках ПФІ та здійснення операцій у різних часових поясах. Починаючи з 1998 року на світовому ринку деривативів з'являються нові інноваційні продукти, ціноутворення на які є більш складним і суперечливим, але які дають можливість ефективно функціонувати ринку похідних фінансових інструментів. Однак найбільш популярними і визначними є три групи: ф'ючерси (на позабіржовому ринку це форварди), опціони і свопи» [11, с. 227].

Ф'ючерси та форварди є найдавнішими похідними фінансовими інструментами. У торгівлі ф'ючерсами однією з важливіших функціональних характеристик є отримання безризикового прибутку.

«Опціон є більш складним видом деривативів у порівнянні з ф'ючерсами: в його основі можуть бути як ф'ючерси, так і свопи» [12, с. 129].

Теоретично деривативи повинні сприяти стабільності фінансового середовища для окремої господарської одиниці чи гарантувати відшкодування збитків від змін відсоткової ставки, валютного курсу чи курсу цінних паперів, тобто обмежувати ризики, але факт здійснення угод на невизначений час у майбутньому, висока ліквідність, значний левверидж ринків деривативів створює одночасно ідеальні умови для проведення спекулятивних операцій і закладає більш високий елемент невизначеності та ризику у фінансову систему [13, с. 49].

Для країн, котрі провадять інноваційну політику розвитку ринкової економіки, ф'ючерсна торгівля відіграє важливу роль у системі формування прозорого та конкурентного ціноутворення. Слід зазначити, що ф'ючерсна торгівля представляє собою організовану форму торгівлі ф'ючерсними контрактами і є ключовим елементом у забезпеченні цінової рівноваги.

«Ф'ючерсний контракт – це угода про купівлю або продаж конкретного товару у визначену дату в майбутньому за встановленою в контракті ціною. Особливістю цього типу контрактів є стандартизованість, ризику від його невиконання практично немає – позиція може бути закрита будь-коли. Ф'ючерсні контракти надають захист проти несприятливого розвитку подій на товарному готівковому ринку, тим самим виконуючи функції страхування» [14, с. 250].

«Ціна ф'ючерсного контракту формується безпосередньо на біржі залежно від співвідношення попиту та пропозиції. Ціна контракту – це сума грошей, що покупець (продавець) контракту зобов'язується заплатити (прийняти) під час купівлі (поставки) за встановлену кількість обговореного товару в момент закінчення строку контракту. Купівля ф'ючерсного контракту не має на увазі передоплату всієї суми грошей, рівній ціні товару в кількості, затвердженій

контрактом. Необхідною вимогою є гарантійний депозит – так звана первісна маржа (*initial margin*), величина якої змінюється залежно від ф'ючерсного продукту» [15, с. 47].

Отже, ф'ючерсний контракт – це стандартний, юридично обов'язковий договір, що відображає вимоги продавців і покупців до кількості, якості, термінів і місця постачання товарів. Стандартизація ф'ючерсних контрактів дуже висока. Окрім перерахованих параметрів, кожен контракт повинен містити: час і термін проведення торгів; мінімально і максимально допустимі коливання ціни; останній день торгів; перший день постачання. Ф'ючерсні контракти можуть як передбачати реальні строки постачання товару в момент їх виконання, та і не передбачати їх. У випадку невказування кінцевого строку постачання ф'ючерсний контракт закінчується виплатою одним із учасників угоди іншої різниці між контрактною та біржовою ціною товару на дату виконання платежу за контрактом.

На сьогодні більшість торговельних майданчиків світу, які купують ф'ючерси, можуть зовсім не купувати зазначений у ньому товар. А ті, хто продають це зобов'язання, можуть зовсім не мати товару в наявності. Трейдери можуть просто заробляти на коливанні цін протягом терміну дії ф'ючерса, купуючи та продаючи контракти. Якщо до моменту поставки продавець ф'ючерсу не має товару в наявності (або не хоче продавати його), то він може просто закрити операцію покупкою рівноцінного зустрічного зобов'язання. Те ж може зробити і покупець, який не хоче купувати зазначений у контракті товар. Наразі лише 1,5–2% усіх ф'ючерсних контрактів закінчуються реальною поставкою товару. Решта угоди з ф'ючерсами здійснюються зі спекулятивною метою. Крім цього, інвестори можуть включати ф'ючерси в портфель цінних паперів з метою оптимізації ризиків портфеля [16].

Таким чином, на ф'ючерсному ринку не завжди потрібно мати товар, готовий до продажу, достатньо просто провести розрахунок по контракту.

Терміни «продаж» або «купівля» ф'ючерсного контракту є умовними та передбачають наявність позиції продавця та позиції покупця з прийняттям на себе зобов'язань: зобов'язання одного – продати товар у зазначений термін та за обумовленою ціною, а зобов'язання іншого – купити товар у цей термін за такою ж ціною.

Базовим активом ф'ючерса може бути великий перелік активів, зокрема: сільськогосподарські товари, природні ресурси (нафта, мідь, золото), іноземна валюта, цінні папери, відсоткові ставки, індекси тощо.

Розглядаючи ф'ючерсну торгівлю з технологічної точки зору, слід зазначити, що ф'ючерсний контракт щодня встановлює для продавця і покупця нову ціну (ринкову ціну – котирувальну ціну поточного торгового дня).

Слід зауважити, що «кожний з контрагентів ф'ючерсної угоди у будь-який момент, але не пізніше 5 днів до встановленого контрактом дня ліквідації, може продати свій контракт за ціною, що формується на той момент» [17, с. 185].

Відкривши довгу (покупка) або коротку (продаж) позицію, учасник торгів стає «бранцем» зміни цін на ринку, і якщо його відкрита позиція буде суперечити руху ринку та її забезпечення (початкова, початкова маржа) не буде відповідати вимогам біржі (клірингового центру), відкрита позиція (або частина її) може бути примусово закрити. Про це слід пам'ятати, коли в цілях економії коштів операції здійснюються спекулянтами з ф'ючерсними договорами на максимально можливого маржинальному «плечі».

При цьому слід зауважити, що маржа – це вид гарантійного забезпечення на ф'ючерсному ринку. Її розмір може бути пов'язаний зі зміною поточної ринкової ціни базового активу або ціни ф'ючерсного контракту (варіаційна маржа) чи залежати від позиції, яку продавець (покупець) має намір відкрити (початкова, початкова маржа). Величина варіаційної маржі визначається методом ринкового коригування, у ході якого проводиться оцінка позиції за ціною, що найбільш відображає кон'юнктуру даного дня (котирувальна, ринкова ціна).

Особливо слід підкреслити, що якщо на спот-ринку маржинальні операції вимагають оплати за користування грошовими ресурсами (цінними паперами) брокера, то безкоштовне і досить велике маржинальне «плече» на ф'ючерсному ринку (за ліквідними акціями 1 : 4) залучає все нових і нових учасників, прирікаючи їх на втрату основної частини своїх коштів за нетривалий час торгівлі.

Забезпечити виконання всіх маржинальних умов при торгівлі ф'ючерсними договорами може тільки клірингова організація. З технічної точки зору в процесі здійснення операцій з ф'ючерсами сторони укладають договір не між собою, а з кліринговою організацією. Тільки в такому випадку можна гарантувати виконання вимог і зобов'язань сторін.

Як приклад консалтингової діяльності щодо організації інноваційної товарної та цінової політики розглянемо приклад ф'ючерсної торгівлі біржовим брокером «Світ Інвест» на основі відкриття довгих позицій (Long) – зростаючий ринок і коротких позицій (Shot) – падаючий ринок.

Операція з відкриття довгих позицій допомагає заробити трейдеру більшу суму за рахунок обсягу, ніж якби він просто купував акції на свої кошти. Наприклад: на рахунок є 10 000 грн, з плечем 1 : 4 купується 4 000 акцій за ціною 10 грн на загальну суму 40 000 грн, з яких 10 000 грн власних, 30 000 грн позикових. Через деякий час акції продаються за ціною 11 грн за шт. на загальну суму 44 000 грн. 30 000 грн віддаються брокеру, а 14 000 грн залишаються продавцеві. При-

буток 4 000 грн, або 40%. Таким чином, прибутковість без використання кредитного плеча – 1 000 грн/10% (оскільки можна було б купити акції тільки на власні 10 000 грн). Прибутковість з використанням кредитного плеча – 4 000 грн (40%) (табл. 1).

Таблиця 1

Маржинальна торгівля на Українській біржі за допомогою біржового брокера «Світ Інвест»

Операційні вимоги	Маржинальні умови
Плече	1 : 4
Максимальний обсяг позикових коштів, доступних для використання одним клієнтом	100 000 грн
Використання позикових коштів усередині дня	Безкоштовно
Перенесення позикових коштів через ніч	0,07% у день, або 25% річних
Терміни	Без обмежень
Надання позикових коштів	Моментально, через торгову програму Quik
Компенсація дивідендів	Сума дивідендів компенсується клієнтом у разі наявності короткої позиції по акціях на дату «зрізу» по дивідендах

Джерело: складено за даними [18].

Операція з відкриття коротких позицій – це коли трейдер бере у брокера акції, продає їх на ринку, а потім відкуповує їх дешевше, після чого повертає акції брокеру, а прибуток (різницю між купівлею і продажем акцій) залишає собі. Наприклад: спостерігається ситуація падаючого ринку, одна сторона хоче на цьому заробити. Для цього можна взяти у брокера 1000 акцій і продати за ціною 10 грн, на загальну суму 10 000 грн. Через деякий час можна викупити ці акції за ціною 9 грн, на загальну суму 9 000 грн. Акції повертаються брокеру, а різниця між продажем і купівлею акцій залишається трейдеру. Таким чином, прибуток складе 1000 грн, або 10% [18].

Зазначимо, що для успішного ведення ф'ючерсної торгівлі продавцеві та покупцеві не обійтися без освоєння прийомів фундаментального і технічного аналізу фінансової та біржової діяльності, адже котирування ф'ючерса далеко не завжди повторюють зміни вартості базового активу. Знання з даного питання можуть розширити саме консалтингові компанії, які нададуть кваліфіковану допомогу щодо даного виду підприємництва. Якщо мова йде про активну стратегію, то ф'ючерсний контракт є практично єдиним можливим інструментом. Якщо мова йде про інвестиційні стратегії, то використовувати ф'ючерсний контракт можна тільки як додаток

до операцій на ринку акцій [18]. Тому, на нашу думку, стратегію ф'ючерсної торгівлі слід обирати тим підприємницьким структурам, які націлені на проведення агресивної стратегії на ринку.

ВИСНОВКИ

Метою консалтингової діяльності у сфері ф'ючерсної торгівлі є розробка теоретичних пропозицій і надання практичної допомоги підприємствам у вирішенні питань стосовно виходу на ринок пайового фінансування та зниження при цьому цінних ризиків використання фінансових інструментів.

Провівши аналіз використання ф'ючерсної торгівлі в системі товарної та цінової політики, можна виокремити такі її переваги:

- ✦ безкоштовне використання позикових коштів усередині дня (клієнт платить тільки за перенесення позиції через ніч);
- ✦ моментальне надання позикових коштів безпосередньо через торговий термінал;
- ✦ великий вибір цінних паперів.

Практичні пропозиції щодо формування консалтингової діяльності в системі організації інноваційної товарної та цінової політики на основі ф'ючерсної торгівлі полягають у таких кроках:

- ✦ розробка теоретичних варіантів мінімізації ризиків, що передбачає прагнення до найбільш повного охоплення можливих сфер виникнення ризиків і дає змогу звести ступінь невизначеності ринкового середовища до мінімуму;
- ✦ розробка практичних кроків щодо мінімізації впливу ризиків.

Знання сутності ф'ючерсних контрактів і володіння навичками операцій щодо їх обігу допоможе працівникам сфери консалтингу вибудувати порадицькі допоміжні кроки щодо ведення інноваційної економічної політики господарюючих суб'єктів та вибудувати стратегію захисту від небажаних ринкових цінових коливань. Своєю чергою, використання консалтингових послуг при проведенні ф'ючерсної торгівлі як інноваційної форми економічної діяльності дасть змогу підприємницьким структурам поглибити знання з даного питання, сконцентрувати ресурсні зусилля на найбільш важливих завданнях інноваційного процесу та заощадити час і кошти на додаткові витрати.

Отже, на сучасному етапі глобалізації тема розвитку ф'ючерсної торгівлі в Україні набуває великого значення, оскільки розвиток ф'ючерсного ринку є одним із потенційних шляхів залучення інвестицій в економіку країни. Покращення економічної ситуації сприятиме поліпшенню інвестиційного клімату країни. Тому подальші наукові розвідки передбачають дослідження питань розвитку ф'ючерсної торгівлі на інноваційних засадах. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Ганганов В. М., Лисюк В. М., Нікішина О. В. Механізм розподілу доходів на зерновому ринку України. *Економіка АПК*. 2012. № 12. С. 29–36.
2. Шаповалов Є. А. Використання в Україні світового досвіду похідних фінансових інструментів : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.02. Київ, 2001. 19 с.
3. Прудко А. Становлення та розвиток ринку ф'ючерсних контрактів у світовій практиці та в Україні. *Наукові записки*, 2006. Т. 53. С. 93–96. URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/7132/Prudko_Stanolvennia_ta_rozvytok_rynku_fuchersnykh_kontaktiv.pdf
4. Дискіна А. А., Богаченко Я. В. Перспективи становлення ф'ючерсного ринку в Україні. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2015. Вип. 1. Т. 3. С. 63–67. URL: http://www.visnyk-ekon-old.uzhnu.edu.ua/images/pubs/45/3/45_3_063-067_Дискіна_Богаченко.pdf
5. Ковальська К. В., Пастушенко Р. М. Тенденції розвитку ринку консалтингових послуг у контексті посткризового періоду в Україні. *Молодий вчений*. 2018. № 8. С. 194–200. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/8/45.pdf>
6. Шелегеда Б. Г., Шарнопольська О. М., Василюшина Л. М. Основи управлінського консультування : навч. посіб. Донецьк : ТОВ «ВРА «Епіцентр», 2013. 188 с.
7. Любохинець Л. С., Дашевська А. А. Роль міжнародного консалтингу в розвитку національного ринку консалтингових послуг. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 13. С. 234–239. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/13_ukr/39.pdf
8. Галушкова О. О. Стан, проблеми та тенденції розвитку консалтингу в Україні. *Управління розвитком*. 2014. № 1. С. 111–114. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/5398/1/Галушкова%20О.%20О.%20Стан%20проблеми%20та%20тенденції%20розвитку%20консалтингу%20в%20Україні.pdf>
9. Капильцова В. В. Стан, проблеми та тенденції розвитку консалтингу в Україні. *Вісник Запорізького національного університету*. 2010. № 4. С. 189–193. URL: https://web.znu.edu.ua/herald/issues/2010/eco_2010_4/2010_4/189-193.pdf
10. Балджи М. Д., Допіра І. А., Однолюк В. О. Економіка та організація торгівлі : навч. посіб. Київ : Кондор, 2017. 368 с.
11. Мацелюх Н. П. Становлення та розвиток ціноутворення на фінансові деривативи. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2014. № 5. Т. 2. С. 225–230. URL: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/doc/3962/1/2785_IR.pdf
12. Гоффе В. В. Проблеми використання похідних інструментів фондового ринку для розвитку підприємництва в Україні. *Науковий вісник Буковинського державного фінансово-економічного інституту*. 2003. Вип. 4. С. 128–130.
13. Калач Г. М. Фондовий ринок України: тенденції та суперечності розвитку : монографія. Ірпінь, 2012. 312 с.
14. Серських Н. С. Ф'ючерсна торгівля як потужний інструмент захисту зерновиробників. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету*. 2013. № 2. С. 247–252. URL: <http://elar.tsatu.edu.ua/bitstream/123456789/1718/1/900.pdf>
15. Рубан Ю. В. Використання деривативів при фіксації ціни на сільськогосподарську продукцію. *Агросвіт*. 2015. № 5. С. 46–49. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/5_2015/9.pdf
16. Радощі і труднощі ф'ючерсної торгівлі: посібник користувача. 2020. URL: https://bankchart.com.ua/finansoviy_gid/investitsiyi/statti/radosti_i_trudnoschi_f_yuchersnoyi_torgivli_posibnik_koristuvacha
17. Патица Н. І. Міжнародні валютно-кредитні відносини: навч. посіб. Київ : Знання, 2012. 566 с.
18. Строковий ринок. Ф'ючерси / Svit Invest – біржовий брокер. URL: <https://svitinvest.com.ua/torgivlya-nabirzhi/strokovij-rinok-fyuchersi/>

REFERENCES

- Baldzhy, M. D., Dopira, I. A., and Odnoilko, V. O. *Ekonomika ta orhanizatsiia torhivli* [Economics and Organization of Trade]. Kyiv: Kondor, 2017.
- Dyskina, A. A., and Bohachenko, Ya. V. "Perspektyvy stanovlennia fuchersnoho rynku v Ukraini" [Prospects for the Formation of the Futures Market in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu*. 2015. http://www.visnyk-ekon-old.uzhnu.edu.ua/images/pubs/45/3/45_3_063-067_Дискіна_Богаченко.pdf
- Halushkova, O. O. "Stan, problemy ta tendentsii rozvytku konsal'tynhu v Ukraini" [Status, Problems and Trends in the Development of Consulting in Ukraine]. *Upravlinnia rozvytkom*. 2014. <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/5398/1/Галушкова%20О.%20О.%20Стан%20проблеми%20та%20тенденції%20розвитку%20консалтингу%20в%20Україні.pdf>
- Hanhanov, V. M., Lysiuk, V. M., and Nikishyna, O. V. "Mechanizm rozpodilu dokhodiv na zernovomu rynku Ukrainy" [The Mechanism of Income Distribution in the Grain Market of Ukraine]. *Ekonomika APK*, no. 12 (2012): 29-36.
- Hoffe, V. V. "Problemy vykorystannia pokhidnykh instrumentiv fondovoho rynku dlia rozvytku pidpriemnytstva v Ukraini" [Problems of Using Derivatives of the Stock Market for the Development of Entrepreneurship in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Bukovynskoho derzhavnogo finansovo-ekonomichnoho instytutu*, no. 4 (2003): 128-130.
- Kalach, H. M. *Fondovyi rynek Ukrainy: tendentsii ta super-echnosti rozvytku* [The Stock Market of Ukraine: Trends and Contradictions of Development]. Irpin, 2012.
- Kapyltsova, V. V. "Stan, problemy ta tendentsii rozvytku konsal'tynhu v Ukraini" [Status, Problems and Trends in the Development of Consulting in Ukraine]. *Visnyk Zaporizkoho natsionalnoho universytetu*. 2010. https://web.znu.edu.ua/herald/issues/2010/eco_2010_4/2010_4/189-193.pdf
- Kovalska, K. V., and Pastushenko, R. M. "Tendentsii rozvytku rynku konsal'tynhovykh posluh u konteksti postkryzovoho periodu v Ukraini" [Trends of Development of the Consulting Services Market in the Context of the Post-Crisis Period in Ukraine]. *Molodyi vchenyi*. 2018.

- <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/8/45.pdf>
- Liubokhynets, L. S., and Dashevska, A. A. "Rol mizhnarodnoho konsal'tynhu v rozvytku natsionalnoho rynku konsal'tynhovykh posluh" [The Role of International Consulting in the Development of the National Market of the Consulting Services]. *Ekonomika i suspilstvo*. 2017. http://www.economyandsociety.in.ua/journal/13_ukr/39.pdf
- Matseliukh, N. P. "Stanovlennia ta rozvytok tsinoutvorenna na finansovi deryvatyvy" [Formation and Development of Pricing of Financial Derivatives]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*. 2014. http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/doc/3962/1/2785_IR.pdf
- Patyka, N. I. *Mizhnarodni valiutno-kredytni vidnosyny* [International Monetary Relations]. Kyiv: Znannia, 2012.
- Prudko, A. "Stanovlennia ta rozvytok rynku fiuchersnykh kontraktiv u svitovii praktytsi ta v Ukraini" [Formation and Development of Future-Market in the World and in the Ukrainian Practice]. *Naukovi zapysky*. 2006. http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/7132/Prudko_Stanovlennia_ta_rozvytok_rynku_fiuchersnykh_kontaktiv.pdf
- "Radoshchi i trudnoshchi fiuchersnoi torhivli: posibnyk korystuvacha" [The Joys and Difficulties of Futures Trading: a User Guide]. 2020. https://bankchart.com.ua/finansoviy_gid/investitsiyi/statti/radosti_i_trudnoschi_f_yuchersnoyi_torgivli_posibnik_korystuvacha
- Ruban, Yu. V. "Vykorystannia deryvatyv pry fiktsii tsyny na silskohospodarsku produktsiiu" [Insurance Risk in the Price of Grain with Futures Contracts]. *Ahrosvit*. 2015. http://www.agrosvit.info/pdf/5_2015/9.pdf
- "Strokovyi rynek. Fiuchersy" [Forward Market. Futures]. *Svit Invest – birzhovyi broker*. <https://svitinvest.com.ua/torgivlya-na-birzhi/strokovij-rynok-fyuchersi/>
- Serskykh, N. S. "Fiuchersna torhivlia yak potuzhnyi instrument zakhystu zernovyrobnykiv" [Futures Trading as a Powerful Tool to Protect Grain Producers]. *Zbirnyk naukovykh prats Tavriiskoho derzhavnoho ahrotekhnolohichnoho universytetu*. 2013. <http://elar.tsatu.edu.ua/bitstream/123456789/1718/1/900.pdf>
- Shapovalov, Ye. A. "Vykorystannia v Ukraini svitovoho dosvidu pokhidnykh finansovykh instrumentiv" [Use of World Experience of Derivative Financial Instruments in Ukraine]: *avtoief. dys. ... kand. ekon. nauk : 08.00.02*, 2001.
- Sheleheda, B. H., Sharnopolska, O. M., and Vasylyshyna, L. M. *Osnovy upravlinskoho konsultuvannia* [Fundamentals of Management Consulting]. Donetsk: TOV «VRA «Epi-tsentr», 2013.